

09 ZAINDU INGURUMENA

A HIZTEGIA / VOCABULARIO

1 ¿Sabes qué significan estos verbos? Salos para completar los siguientes diálogos. **Osatu elkarrizketak.**

itzali

gorde

piztu

bota

birziklatu

erabili

bereizi

aurreztu

—Amaia, gastu asko dauzkagu eta
tea komeni zaigu. Nola erosi dituzu gauza horiek?
—Kreditu-txartela dut.

—Hondakin gehiegi sortzen dugu eta, hori konpontzeko,
.....tzea komeni da.
—Bai, eta etxean beira, papera, plastikoa eta hondakin organikoak
.....tea komeni da, baina guk ez daukagu lekurik.

—Koldo, ez gauza horiek; behar ditut!
—Zuk gauza guztiaktzen dituzu eta
armairuak beteta daude.

—Amaia, irratan ez dago ezer;ko dut?
—Bai, oso ondo; ordenagailuako dugu
eta bideo bat ikusiko dugu.

2 Koldo y Amaia viven en una casa muy pequeña. Acaban de saber que van a ser padres, y les va a hacer falta más espacio. Están discutiendo sobre lo que deben hacer. ¿Qué expresiones utilizan para dar su opinión? Completa el diálogo. **Osatu elkarrizketa.**

adós nago

nire ustez

ez nago adós

—Koldo,, etxe hau txikiegia da eta, haurra jaio eta gero, etxe handiagoa beharko dugu.
—Etxe handiagoa? zurekin. Etxe hau ondo dago hiru lagunentzat.
—Baina leku asko beharko dugu; haurrak gauza asko behar ditu: sehaska, ume-kotxea, jostailuak...
—....., haurrak lekua behar du, baina ez daukagu etxe handiago batera joateko dirurik. Etxeko gauza zaharrak botako ditugu eta lekua egongo da.

B ZEREZKOA DA? / ¿DE QU MATERIAL ES?

- Se utiliza el sufijo **-(e)zko** para expresar de qué material está hecho un objeto o el idioma en el que está escrito algo.

A las palabras acabadas en vocal se les añade el sufijo **-zko**, y a las acabadas en consonante **-ezko**.

En euskera el material o el idioma se expresa en primer lugar, al contrario que en castellano.

Adibideak - Ejemplos

egurrezko* mahaia
mesa **de madera**

paperezko mukizapiak
papelos **de papel**

euskarazko liburua
libro **en euskera**

*-r + cualquier marca de declinación > -rr-

3

La futura habitación del bebé está llena de trastos. Koldo está seleccionando todo lo que cree que hay que tirar.

Adib.: egurrezko mahaia eta aulkia

1. burdina..... ohe zaharra	7. porzelana..... irudia
2. egur..... armairua	8. plastiko..... loreak
3. binilo..... diskoak	9. paper..... lanpara
4. larru..... jaka	10. kartoi..... kaxak
5. pana..... galtzak	11. ingeles..... aldizkariak
6. artile..... jertse zaharrak	12. kotoi..... gortina zaharrak

HIZTEGIA

larru: piel, cuero
artile: lana
burdina: hierro
aldizkari: revista
kotoi: algodón

C AGINTERA / IMPERATIVO

- En euskera las órdenes se dan principalmente de dos formas. Para decir ¡ven!, podríamos decir tanto **etorri!** (participio), como **"etor zaitez"** (verbo perifrástico).

	Participio	Verbo perifrástico
¡Ven!	Etorri!	Etor zaitez!
¡Léelo!	Irakurri!	Irakur ezazu!
¡Léelos!	Irakurri!	Irakur itzazu!

- La forma perifrástica del imperativo se construye añadiendo el auxiliar imperativo **nor** o **nork** a la raíz del verbo, que se obtiene quitando la terminación **-tu**, **-du** o **-i** al participio del verbo. El resto de los verbos, así como los que acaban en **-ki**, no sufren ningún cambio.

Participio	Raíz
ikasi	ikas
irakurri	irakur
ibili	ibil
garbitu	garbi
galdu	gal
jaiki	jaiki
joan	joan
gorde	gorde
bota	bota
entzun	entzun

.../...

... / ...

Verbos intransitivos		Verbos transitivos	
joan zaitez	vete	ekar ezazu	tr elo
etor zaitezte	venid	ekar itzazu	tr elos
ibil zaitez	anda	garbi ezazue	limpiadlo
egon zaitezte	estad	garbi itzazue	limpiadlos

Adibideak - Ejemplos

Irakurri liburu hau. / Irakur ezazu liburu hau.

Lee este libro.

Ez irakurri liburu horiek. / Ez itzazue irakur liburu horiek.

No le is esos libros.

- 4 Amaia se ha enfadado al ver todas las cosas que Koldo pretende tirar, y le ha ordenado que no las tire. Despu s ha sido la madre de Koldo la que ha opinado, y les ha dicho qu es lo que tienen que hacer. Transforma las rdenes de las dos mujeres, utilizando la forma perifr stica del imperativo. **Berridatzi esaldiak.**

AMAIA:

Adib.: Zer sartu duzu kaxa horretan? Ekarri kaxa hori!

Ekar ezazu kaxa hori!

1. Nire diskoak ez bota!
2. Ordenagailu zahar hori ez dabil; eraman garbigunera!
3. Bota panazko galtza horiek!
4. Jaka hori negu honetan erabil dezakezu; eraman tindategira!
5. Jertse gorri hori nik erabiliko dut; sartu garbigailuan!
6. Plastikozko lore horiek ez ditut ikusi nahi; kendu nire bistatik!
7. Aldizkari horiek oso zaharrak dira; ez gorde!
8. Agian, zure amak kaxako gauza batzuk nahi ditu; deitu bere etxera!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

KOLDOREN AMA:

Adib.: Ez bota dena!

Ez ezazue dena bota!

1. Plastikozko loreak itsusiak dira. Lore horiek bota!
2. Portzelanazko irudia? Niri asko gustatzen zait. Ekarri!
3. Gortina zaharrak ez bota.
4. Gortinak nik konponduko ditut; ekarri!
5. Ohea eta armairua? Emausko Trapu-biltzaileengana eraman.
6. Mahaia eta aulkia ez dira itsusiak; margotu!
7. Mahaia, aulkia eta lanpara ondo daude; haurraren gelan jarri!
8. Etorri bazkaltzera!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 11 Amaia est conversando con Koldo sobre lo que hacen habitualmente, sobre lo que han hecho hoy o sobre lo que van a hacer. Especifica el momento concreto de las acciones descritas por Amaia, utilizando los verbos entre paréntesis. **Idatzi noiz egin, egiten edo egingo dituzten beheko ekintzak.**

Adib.: Gaur, ni lanetik (atera) **atera naizenean**, medikuarengana joan naiz eta, gero, merkataritza-gunera.

1. Merkataritza-gunera (joan), ez dut ezer erosi, gauza garestia ikusi ditut eta.
2. Normalean, gu merkataritza-gunera (joan), gauza asko erosten ditugu.
3. Datorren astean, ni lagunekin (joan), ume-kotxeak eta sehaskak begiratuko ditut.
4. Lankideak eta zu, egunero, lanetik (atera), igerilekura joaten zarete.
5. Hurrengo hilabeteetan, ni ere, lanetik (atera), igerilekura joango naiz.
6. Normalean, igeri (egin), oso erlaxatuta sentitzen naiz.
7. Bihar, gu etxera (etorri), lagunekin telefonoz hitz egingo dugu.
8. Guk lagunekin (hitz egin), gela margotzeko planak egingo ditugu.
9. Zu amarengana (joan), gortinak eraman behar dituzu.
10. Zu gaur arrebarengana (joan), bere etxeko ganbarara joan zara hango gauzak ikustera.
11. Nire gurasoak hona (etorri), Leireren eta Xabierren gauza batzuk ekarriko dituzte.
12. Guk haurren sexua (jakin), izena aukeratu behar dugu.
13. Haurra (jaio), gure bizimodua asko aldatuko da.
14. Haurrak (jaio), gurasoen bizimodua asko aldatzen da.

G BERRIKUSI / REPASA

- 12 Amaia y Koldo han optado por reciclar y reutilizar todo lo que puedan; por un lado, porque saben que es mejor para el medio ambiente, y, por otro, porque no tienen demasiados recursos económicos y les conviene ahorrar. Completa el texto, eligiendo la opción correcta. **Osatu testua.**

- (1) b gelan orain gauza zahar asko (2) ____ . Altzari batzuk zaharrak dira eta orain (3) ____ daude, baina margotu (4) ____ oso ondo geratuko dira. Gelan, burdinezko ohe zahar bat dago. Oso polita da, baina ez dute behar eta Emauseko Trapu-(5) ____ eramango dute. Armairua ere ez dute nahi. (6) ____ goizean telefonoz (7) ____, eta trapu-biltzaileak gaur arratsaldean joango dira ohea eta armairua (8) ____ . (9) ____ arropa zahar asko dago. Gauza batzuk konpondu eta, tindategira eraman ondoren, berriro erabiliko dituzte; baina beste batzuk arropa zaharra (10) ____ edukiontzira botako dituzte. (11) ____ gortinak zaharrak dira, baina (12) ____ . Koldoren (13) ____ bere etxera (14) ____ esan du. Berak konponduko ditu eta oso ondo geratuko dira, oso jostun ona da eta. Beste gauza batzuk plastikozko poltsetan sartu (15) ____ bihar edukiontzietara (16) ____ . Beirazko edalontzi, loreontzi eta botila zaharrak edukiontzi berdera, plastikozko gauzak edukiontzi horira eta (17) ____ zaharrak edukiontzi urdinera. Amari ez zaio komeni pisuak (18) ____, eta Koldok eramango ditu.

1. a. Haurako b. Haurraren c. Haurratik	2. a. egon dira b. egongo dira c. daude	3. a. itsusi b. itsusiak c. itsusia
4. a. eta gero b. aurretik c. baino lehen	5. a. biltzailera b. biltzaileengana c. biltzailearengana	6. a. Amaiak b. Amaia c. Amaiari
7. a. deitzen du b. deitu du c. deitzen ari da	8. a. jasotzera b. jasotzeko c. jasotzea	9. a. Armairuan b. Armairuko c. Armairun
10. a. birziklatzen b. birziklatzea c. birziklatzeko	11. a. gelako b. gelaren c. gelan	12. a. birziklatu daitezke b. birziklatu dezakete c. birzikla daitezke
13. a. amak b. ama c. amaren	14. a. eraman b. eramatea c. eramateko	15. a. dute b. dituzte c. daiteke
16. a. botatzera b. botatzea c. botatzeko	17. a. aldizkari b. aldizkaria c. aldizkariak	18. a. jaso b. jasotzea c. jasotzera